

Základní škola Dolní Břežany

Preventivní program pro školní rok 2024/2025

zpracoval Mgr. Ivo Mikšovský,
metodik prevence

Obsah

Základní údaje o škole	4
1. Zmapování situace ve škole pro stanovení cílů preventivního programu	5
1.1 Vstupní informace a jejich zdroje	5
1.1.1. Sociální okolí školy	5
1.1.2 Informace od pedagogů	5
1.1.3 Informace od rodičů.....	5
1.1.4 Informace od žáků.....	5
1.1.5 Hodnocení PP minulého školního roku	5
2. Cíle vyplývající ze zmapování situace	7
3. Preventivní program	7
3.1 Práce pedagogického sboru a vedení školy.....	7
3.1.1 Přímá práce pedagogů.....	7
3.1.2 Plán vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence rizikového chování	7
3.1.3 Vzdělání školního metodika prevence v oblasti prevence rizikového chování	8
3.1.4 Způsob spolupráce s ostatními pedagogy ve škole	8
3.1.5 Konzultační místnost metodika prevence	9
3.2 Spolupráce školy s rodiči, aktivity podporující spolupráci mezi rodiči a školou.....	9
3.3 Program preventivních aktivit pro žáky školy	9
3.3.1 Způsob seznámení žáků s činností školního metodika prevence, možnostmi pomoci a preventivním programem.....	9
3.3.2 Nespecifická a specifická prevence pro žáky ve výuce, která je součástí ŠVP školy.....	9
3.3.3 Preventivní aktivity realizované externími spolupracovníky školy	15
3.3.4 Specifická prevence pro žáky ve výuce reagující na konkrétní situaci ve třídě.....	16
3.3.5 Volnočasové aktivity pro žáky.....	16
3.4 Spolupráce s dalšími organizacemi.....	16
3.5. Evidence a efektivita.....	16
3.5.1 Měření efektivitu programu.....	16
3.5.2 Hodnocení a evidence programu	16
3.6. Seznámení pracovníků školy s preventivním programem	17
Příloha 1 – Postup školy při výskytu událostí souvisejících s OPL	18
1.1 tzv. nelegálními.....	18
1.2 tzv. legálními	19
Příloha 2 - Postupy při řešení šikany	21
2.1 Definice šikany	21
2.1.1 Podoby šikany.....	21
2.1.2 Co není šikana	21
2.1.3 Odpovědnost školy za bezpečné prostředí a ochranu žáků	21
2.2 Metody vyšetřování šikany žáků	21
2.2.3 Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:	23
2.3 Výchovná opatření.....	23
2.3.1 Ohlášení OSPOD.....	24
2.4 Šikana zaměřená na učitele.....	24
2. 5 Kyberšikana	24
2.5.1 Způsob řešení kyberšikany.....	24
2.5.2 Legislativní rámeček.....	25
2.5.3 Řešení kyberšikany – vhodný postup pro oběť kyberšikany	25
2.5.4 Kdy by se škola měla zabývat kyberšikanou?	25
2.5.5 Postup školy při řešení kyberšikany.....	26
Příloha 3 - Krizový plán pro žáky s PAS (porucha autistického spektra)	27
3.1. Vysvětlení pojmu PAS.....	27
3.2 Pravidla předcházení rizikovému chování	27
3.3 Krizový plán	27
Příloha 4 - Záškoláctví	28
4.1 Jak řešit záškoláctví	28
Příloha 5 - Vandalismus	29
5.1 Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět (rodiče, PPP, OSPOD, Policii ČR atd.)	29
Příloha 6 - Poruchy příjmu potravy	30

6.1 Typy rizikového chování	30
6.2 Kdy, koho a v jakém případě kontaktovat	30
6.3 Možnosti a limity pedagoga	30
6.4 Doporučené odkazy	30
Příloha 7 - Sebepoškození.....	31
7.1. Jak postupovat	31
7.2 V jakém případě vyzoomět Policii ČR/OSPOD?	31
7.3. Doporučené odkazy a kontakty	31
7.3.1 Krizová centra	31
7.3.2 Linky důvěry.....	31
7.3.3. Sebevražedné chování.....	32
Příloha 8 - Syndrom týraného dítěte (CAN).....	33
8.1 Co je to syndrom týraného dítěte?	33
8.2 Jak poznat CAN?	33
8.3 Jak postupovat	33
8.4 V jakém případě vyzoomět Policii ČR/OSPOD?	34
8.5 Doporučené kontakty a odkazy.....	35
Příloha 9 - Rizikové chování v dopravě	36
9.1 Rizikové chování v dopravě (vymezení pojmu)	36
9.2 Doporučené odkazy a kontakty.....	36
Příloha 10 - Homofobie.....	37
10.1 Homofobie (vymezení pojmu).....	37
10.2 Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga	37
10.3 Doporučené odkazy a kontakty.....	37
Příloha 11 - Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus	38
11.1 Typy rizikového chování	38
11.2 Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga	38
11.3 V jakém případě kontaktovat rodiče? Kdy kontaktovat Policii ČR?	38
Příloha 12 - Krádeže	40
12.1 Doporučený postup při řešení krádeže.....	40
12.2 V jakém případě vyzoomět Policii ČR/OSPOD?	41
Příloha 13 - Krizové situace spojené s násilím	42
13.1 Aktivní střelec – doporučené postupy z hlediska pedagoga	42
Příloha 14 - Netolismus.....	43
14.1 Netolismus – vymezení pojmu.....	43
14.2 Příznaky netolismu:	43
14.3 Jak předcházet rozvoji netolismu (informace pro rodiče).....	43
Příloha 15 - Rizikové sexuální chování	45
15.1 Doporučení pro učitele.....	45
15.2 Kdy vyzoomět OSPOD? Kdy vyzoomět Policii ČR?	45
Příloha 16 - Domácí násilí	46
16.1 Domácí násilí (vysvětlení pojmu).....	46
16.2 Povinnosti a omezení školy	46
16.3 Doporučené postupy z hlediska pedagoga	46
Příloha 17 - Školní neúspěšnost	47
17. 1 Strategie prevence a řešení školní neúspěšnosti žáků	47
17.1.1 Definice školní neúspěšnosti	47
17.1.2 Žáci, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem.....	47
17.1.3 Prevence školní neúspěšnosti.....	47
17.1.4 Řešení školní neúspěšnosti.....	49
Příloha 18 - Psychická krize.....	51
18.1 Psychická krize – vymezení pojmu.....	51
18.2 Varovné příznaky psychické krize	51
18.3 Jak postupovat	51
18.4 Doporučení pro první kontakt s žákem	53

Základní údaje o škole

Základní škola Dolní Břežany, Na Vršku 290, 252 41 Dolní Břežany

Kontakty:

- **ředitelka školy a výchovná poradkyně:** Ing. Iva Fischerová
(iva.fischerova@skolabrezany.cz, tel. 220 990 886, 604 798 498)
- **metodik prevence:** Mgr. Ivo Mikšovský (ivo.miksovsky@skolabrezany.cz, tel. 220 990 853)
- **statutární zástupkyně ředitelky školy:** Mgr. Pavlína Nádvorníková
(pavlina.nadvornikova@skolabrezany.cz, tel.: 220 990 885, 731 612 817)
- **zástupkyně ředitelky školy, vedoucí ŠPP, speciální pedagožka a koordinátorka inkluze:**
Mgr. Jana Zapotilová (jana.zapotilova@skolabrezany.cz, tel. 220 990 890, 605 827 670)
- **školní psycholožka, speciální pedagožka:** Mgr. Ing. Alena Vyšínová
(alena.vysinova@skolabrezny.cz, tel. 220 990 896)
- **odborná asistentka ŠPP:** Mgr. Tereza Zapotilová (tereza.zapotilova@skolabrezany.cz, tel.: 220 990 890)

Počty tříd a žáků:

	počet tříd	počet žáků
1. stupeň	15	349
2. stupeň	12	267
celkem	27	616

1. Zmapování situace ve škole pro stanovení cílů preventivního programu

1.1 Vstupní informace a jejich zdroje

1.1.1. Sociální okolí školy

ZŠ Dolní Břežany navštěvují převážně žáci z Dolních Břežan a jejich nejbližšího okolí. Žáci pochází z různorodého sociálního prostředí. Od školního roku 2016/2017 otevřela škola i třídy s rozšířenou výukou matematiky a přírodovědných předmětů. Třídy s rozšířenou výukou jsou otevřeny všem zájemcům z regionu Dolnobřežansko.

1.1.2 Informace od pedagogů

Rizikové chování žáků je pravidelně řešeno, a to jak v rámci porad pedagogického sboru, tak během schůzek ŠPP / preventivního týmu.

1.1.3 Informace od rodičů

Rodiče žáků pozitivně hodnotí, že je prevence rizikového chování jedním z pilířů strategie školy. Rizikové chování je s rodiči pravidelně diskutováno v rámci třídních schůzek. Škola informuje rodiče o aktuálních trendech v oblasti rizikového chování žáků. Současně se rodiče snaží informovat školu o rizikovém chování žáků.

1.1.4 Informace od žáků

Klasická (papírová) schránka důvěry je umístěna ve vstupní hale staré budovy školy. Škola je zapojena i do projektu Nenech to být (online schránka důvěry). Žáci se v minulém školním roce zúčastnili několika preventivních programů, které zajišťovaly externí organizace. Po skončení programu lektori vyžadovali od žáků zpětnou vazbu, která pro nás byla inspirativní.

1.1.5 Hodnocení PP minulého školního roku

Ve školním roce 2023/2024 jsme zaznamenali velký nárůst rizikového chování žáků naší školy. Trendem, který se objevil už v minulém školním roce, je rizikové chování žáků spojené se zneužíváním návykových látek – kouření klasických cigaret, kouření elektronických cigaret, žvýkání nikotinových sáček, pití alkoholu, užívání kratomu, zřejmě kouření marihuany a HHC, podezření na distribuci omamných a psychotropních látek.

Dále bylo řešeno sebepoškozování, záškoláctví, útěk z domova, pozdní příchody do školy, drzé chování k vyučujícím, špatné vztahy v některých třídních kolektivech, nevhodné chování v kyberprostoru, rasistické chování žáků, obchodování s různými komoditami, krádeže. Při řešení některých případů jsme spolupracovali s OSPOD Černošice a Policií ČR.

Několik žáků druhého stupně mělo psychické problémy. Hned několik žáků muselo v průběhu roku na naše doporučení vyhledat pomoc psychologa nebo psychiatra.

V uplynulém školním roce žáci absolvovali mnoho jednorázových preventivních aktivit, které zajišťovaly externí organizace. Výborná byla opět spolupráce se Spolkem rodičů při ZŠ Dolní Břežany. Spolek rodičů pravidelně pomáhá s financováním mnoha preventivních programů.

Druhým rokem jsme pokračovali v pravidelných třídních dnech, které se konaly přibližně jednou měsíčně. Cílem bylo stmelení třídních kolektivů a minimalizace rizikového chování žáků. Pedagogický sbor byl ve vedení třídních dnů proškolen lektorem CEDU Mgr. Petrem Burešem.

Spolupracovali jsme s OSPOD Černošice, organizací Život bez závislostí, organizací Odyssea, Policií ČR a Janem Kršňákem (autor knihy Digiděti). Pro rodiče jsme uspořádali besedu s Janem Kršňákem. Ústředním tématem byly děti a technologie.

Jelikož jednorázové aktivity nejsou mnohdy zcela účinné, rozhodli jsme se od školního roku 2024/2025 pracovat s komplexním preventivním programem KiVa (více o programu v kapitole 3.3.3.2). Členové ŠPP absolvovali v květnu 2024 základní školení o vedení programu.

PP a prevenci na naší škole ve školním roce 2017/2018 mapovala i ČŠI. Z inspekční zprávy vyplývá následující: „Oblast prevence rizikového chování žáků škola zajišťuje systematicky, přenos informací směrem k pedagogům, rodičům a žákům je funkční. Školní metodik prevence průběžně monitoruje chování žáků ve škole, plánuje potřebné preventivní aktivity, navrhuje opatření a vyhodnocuje jejich účinnost. Spolupracuje s týmem ŠPP i příslušnými odbornými pracovišti (včetně OSPOD, Policie ČR, organizace Život bez závislostí, Pedagogickopsychologickou poradnou Středočeského kraje, aj.), zajišťuje konzultace s rodiči žáků i s vyučujícími, účastní se jednání výchovné komise. Podle aktuálních zjištění byla přijata účinná opatření při řešení všech případů rizikového chování, které škola během posledních dvou školních roků identifikovala. Témata z oblasti prevence rizikového chování a zdravého způsobu života jsou vhodně zařazována do výuky.“ (Zpráva je dostupná na webu školy.)

2. Cíle vyplývající ze zmapování situace

Hlavní cíl

- předcházení nebo alespoň minimalizace veškerých projevů rizikového chování žáků (záškoláctví, šikana, rasismus, xenofobie, gambling, zneužívání drog, sebepoškozování, ...)
- podpora rozvoje znalostí a sociálních dovedností žáků, jež jim umožní činit informovaná rozhodnutí ve vztahu k různým formám rizikového chování

Specifické cíle

- žáci budou seznámeni s programem KiVa
- žáci budou opakovaně informováni o nebezpečích spjatých se zneužíváním tabákových výrobků, elektronických cigaret, alkoholu, marihuany a dalších omamných a psychotropních látek; žáci budou vědět o nebezpečích spjatých se žvýkáním nikotinových sáčků
- žáci budou vědět, jak se bezpečně pohybovat na internetu; žáci budou informováni, co všechno je kyberšikana a budou vědět o negativních důsledcích kyberšikany
- zákonní zástupci žáků budou informováni o aktuálních nebezpečných trendech z oblasti rizikového chování
- všichni pedagogové i zákonní zástupci žáků si uvědomují, že sebepromyšlenější program prevence nezabrání rizikovému chování některých žáků

3. Preventivní program

3.1 Práce pedagogického sboru a vedení školy

3.1.1 Přímá práce pedagogů

Třídní učitelé obdrželi stručný výtah z preventivního programu, aby o jeho cílech a strategiích mohli informovat zákonné zástupce žáků na úvodní třídní schůzce v září 2024. Preventivní program je zveřejněn na webových stránkách školy. Pokud se vyskytne problém související s rizikovým chováním žáků, budou učitelé postupovat podle vypracovaných strategií obsažených v Preventivním programu, resp. v jeho přílohách.

3.1.2 Plán vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence rizikového chování

V květnu minulého školního roku absolvovali členové ŠPP základní dvoudenní školení ve vedení preventivního programu KiVa. Vzdělávací program vedly lektorky z organizace Schola Empirica.

3.1.3 Vzdělání školního metodika prevence v oblasti prevence rizikového chování

Ve školním roce 2010/2011 dokončil metodik prevence Doplňkový kurz dalšího vzdělávání školních metodiků prevence (časová dotace 350 hodin, garant Reliéf – Poradenské a vzdělávací centrum, White Light I., o.s.), který je akreditován MŠMT. Každý rok se účastní setkání školních metodiků prevence z oblasti Praha-západ. Setkání se odehrává vždy v jiné organizaci či instituci, která se zabývá rizikovým chováním.

3.1.4 Způsob spolupráce s ostatními pedagogy ve škole

V rámci školy působí Školní poradenské pracoviště / preventivní tým. Jeho členy jsou ředitelka školy (současně i výchovná poradkyně), metodik prevence, obě zástupkyně ředitelky školy, školní psycholožka a odborná asistentka ŠPP (kontakty viz výše). Preventivní tým se pravidelně schází, v případě potřeby řeší aktuální případy rizikového chování žáků a promýšlí strategii primární prevence školy. Metodik prevence předkládá každý měsíc ředitelce školy a všem členům preventivního týmu zprávu o řešených případech a o průběhu preventivních aktivit na škole. Na konci školního roku vypracuje závěrečnou zprávu. Metodik prevence také průběžně vede Knihu prevence.

3.1.4.1. Preventivní tým / tým Školního poradenského pracoviště

- ředitelka školy a výchovná poradkyně: Ing. Iva Fischerová
- metodik prevence: Mgr. Ivo Mikšovský
- statutární zástupkyně ředitelky školy: Mgr. Pavlína Nádvorníková
- zástupkyně ředitelky školy, vedoucí ŠPP, školní speciální pedagožka a koordinátorka inkluze: Mgr. Jana Zapotilová
- školní psycholožka, speciální pedagožka: Mgr. Ing. Alena Vyšínová
- odborná asistentka ŠPP: Mgr. Tereza Zapotilová

3.1.4.2. KiVa tým

Zapojením naší školy do již zmiňovaného programu KiVa vznikl paralelně k preventivnímu týmu také tzv. KiVa tým, jehož složení je obdobné.

Koordinátoři KiVa: Ing. Iva Fischerová, Mgr. Pavlína Nádvorníková, Mgr. Jana Zapotilová

Členové KiVa týmu: Mgr. Ivo Mikšovský, Mgr. Ing. Alena Vyšínová Matičková, Mgr. Michaela Valvodová, Mgr. Tereza Zapotilová

3.1.5 Konzultační místnost metodika prevence

Metodik prevence má k dispozici místnost, ve které vede pohovory s žáky a zákonnými zástupci žáků.

3.2 Spolupráce školy s rodiči, aktivity podporující spolupráci mezi rodiči a školou

Na první rodičovské schůzce budou rodiče žáků 1. až 9. ročníku třídními učiteli seznámeni s nejdůležitějšími body Preventivního programu (konzultační hodiny, akce školy, ...). Ředitelka školy a metodik prevence informují rodiče o aktuálních trendech v oblasti rizikového chování dětí.

3.3 Program preventivních aktivit pro žáky školy

3.3.1 Způsob seznámení žáků s činností školního metodika prevence, možnostmi pomoci a preventivním programem

Třídní učitelé seznámí žáky své třídy s preventivním programem. Žáci jsou informováni, v jakých případech se mohou na metodika prevence obrátit a jaké záležitosti řeší.

3.3.2 Nespecifická a specifická prevence pro žáky ve výuce, která je součástí ŠVP školy

1. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Učitel
Prvouka	Bezpečnost silničního provozu při cestě do školy a ze školy (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	vyučující prvouky (<i>Veronika Tomášková, Zuzana Štambachová, Martina Hortová</i>)
	Lidé kolem nás – rodinné vztahy (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Člověk a jeho zdraví – základní hygienické návyky, zdravý životní styl, lidské tělo, relaxační techniky a techniky pro podporu soustředění (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	

2. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Učitel
Prvouka	Dopravní výchova – pravidla silničního provozu, dopravní značky, semafor, bezpečný pohyb v okolí bydliště a školy, bezpečnost silničního provozu, riziková místa a situace (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	vyučující prvouky (<i>Jitka Valvodová, Dagmar Tejklová Kunhartová, Pavlína Dvořáková</i>)
	První pomoc – žák umí přivolat pomoc (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Péče o zdraví – základní hygienické návyky, zdravý životní styl, zdravá výživa, lidské tělo (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Osobní bezpečí – krizové a mimořádné situace (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	

3. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Učitel
Prvouka	Dopravní výchova – bezpečnost silničního provozu, bezpečný pohyb v okolí bydliště a školy, hromadná doprava (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	vyučující prvouky (<i>Ingrid Hubáček, Michaela Valvodová, Kateřina Landová</i>)
	Pravidla lidského soužití – příbuzenské vztahy v rodině (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Co je třeba udělat při vzniku mimořádných událostí – komunikace s operátory tísňových linek (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	První pomoc – základní ošetření drobných poranění (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	

4. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Učitel
Přírodověda	Mimořádné události – situace hromadného ohrožení, živelní pohromy a katastrofy, telefonní čísla tísňového volání, evakuace, evakuační zavazadlo (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	vyučující přírodovědy (Jana Hubová, Karolína Davidová, Lenka Procházková)
	Osobní bezpečí – pravidla silničního provozu (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	První pomoc – základní ošetření drobných poranění, důležitá telefonní čísla, lékárnička (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	

5. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Učitel
Přírodověda	Tělo a zdraví – základy sexuální výchovy, význam sportu a odpočinku pro zdraví, zásady péče o zdraví, poznatky o návykových látkách, škodlivost kouření, užívání drog a alkoholu, nebezpečí závislosti na hracích automatech a počítačích (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	vyučující přírodovědy (Anastázie Semerádová, Kateřina Krupková)
	Osobní bezpečnost – nesnášenlivost mezi lidmi, šikana, týrání, sexuální zneužívání (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Zdravý životní styl – pravidla zdravého způsobu života, zdravá strava, denní režim, pitný režim, prevence nemocí (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Mimořádné události a krizové situace – dodržování pokynů v případě obecného ohrožení, terorismus, rasismus (<i>prožitková aktivita</i>)	
	První pomoc – základní ošetření drobných poranění, důležitá telefonní čísla (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	

6. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Učitel
Výchova ke zdraví	Mezilidské vztahy – komunikace a kooperace, vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity (škola, rodina, vrstevnická skupina) (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	vyučující výchovy ke zdraví (Alena Vyšínová)
	Zdravý životní styl – stravování a jeho vliv na zdraví, poruchy příjmu potravy, tělesná a duševní hygiena, civilizační choroby, dětství, puberta, dospívání, autodestruktivní závislosti, psychická onemocnění, násilí namířené proti sobě samému, rizikové chování (alkohol, kouření, zbraně, nebezpečný internet, trestná činnost), rizikové chování (šikana, kyberšikana, sexuální zneužívání) (<i>přednáška, beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Manipulativní reklama a informace (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Bezpečnost v dopravě – příčiny dopravních nehod, ochranné prvky (chodec, cyklista) (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Chování v mimořádných situacích, požární poplach (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	

7. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Učitel
Občanská výchova	Porušování lidských práv – netolerance, nerovnost a její příčiny (diskriminace, xenofobie, rasismus), zásady lidského soužití (<i>promítání filmů, beseda, prožitková aktivita</i>)	vyučující občanské výchovy (<i>Kristýna Hrdličková</i>)
	Lidská práva – úvod do problematiky lidských práv a menšin, dětská práva, lidská práva a práva dětí v dokumentech, šikana a její formy (<i>promítání filmů, beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Vztahy mezi lidmi – zásady lidského soužití, společenská etiketa (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	

8. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Učitel
Občanská výchova	Člověk mezi lidmi – osobnost a její složky, životní plány a cíle, řešení konfliktů ve vztazích, zvládání stresových situací, asertivita, agresivita a pasivita (<i>prožitková aktivita</i>)	vyučující občanské výchovy (Kamila Menclová)
	Poškozování lidských práv (<i>promítání filmů, beseda, prožitková aktivita</i>)	
Přírodopis	Člověk a zdraví – nemoci, úrazy, prevence, příčiny, příznaky, praktické zásady a postupy při léčení běžných nemocí, závažná poranění a život ohrožující stavy, výživa a zdraví – zásady zdravého stravování, pitný režim, poruchy příjmu potravy, ochrana před přenosnými chorobami, závislosti, rizikové chování (alkohol, kouření, drogy, nebezpečný internet, ...) trestná činnost, doping ve sportu (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	vyučující přírodopisu (Kateřina Krupková, Marie Florianová)
	Zásady první pomoci při úrazech a jiných poškozeních těla (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Sexuální výchova – dětství, puberta, dospívání, předčasná sexuální zkušenost, problémy těhotenství a rodičovství mladistvých, poruchy pohlavní identity (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	
	Ochrana člověka za mimořádných situací – předcházení situacím ohrožení zdraví (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	

9. ročník

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Učitel
Občanská výchova	Právní ochrana občanů – protiprávní jednání, odpovědnost za škodu (<i>beseda, prožitková aktivita</i>)	<i>vyučující občanské výchovy</i> (<i>Vladimíra Němcová, Dana Kratochvílová, Filip Procházka</i>)
Český jazyk (literatura)	Totalitní režimy a lidská práva (kříže, srpy, kladiva) (<i>četba, společná interpretace</i>)	<i>vyučující českého jazyka</i> (<i>Kateřina Urbanová, Filip Procházka</i>)
Dějepis	Totalitní systémy – komunismus, nacismus, fašismus, holocaust Židů, genocida Romů	<i>vyučující dějepisu</i> (<i>Kateřina Krupková, Filip Procházka</i>)

3.3.3 Preventivní aktivity realizované externími spolupracovníky školy

3.3.3.1 Jednorázové aktivity pro žáky (zajišťují externí organizace)

Upřednostňována bude spolupráce s organizacemi, které disponují akreditací MŠMT. Budeme pokračovat v úspěšné spolupráci s Janem Kršňákem (autor knihy Digiděti), Linkou bezpečí a s OSPOD Černošice. V tomto školním roce se zaměříme na prevenci šikany a na prevenci zneužívání omamných a psychotropních látek. Současně budeme pokračovat v prevenci rizikového chování v kyberprostoru.

3.3.3.2 Dlouhodobé preventivní aktivity pro žáky

V tomto školním roce se naše škola zapojí do programu KiVa. Jedná se o program proti šikaně vyvinutý na základě výzkumu a vědecky ověřených výsledků, který vytvořila Univerzita v Turku s finanční podporou finského Ministerstva školství a kultury. Do programu KiVa jsou zapojeny školy po celém světě.

Cílem programu KiVa je šikaně předcházet a efektivně řešit již probíhající případy šikany. Program je založený na desítkách let rozsáhlého výzkumu šikany a jejích mechanismů. KiVa obsahuje tři hlavní pilíře: prevenci, intervenci a monitorování.

Třetím rokem pokračujeme v tzv. třídních dnech. Jeden den v měsíci budou mít třídní učitelé vyhrazen pro svou třídu. Cílem třídních dnů je stmelení kolektivu a minimalizace rizikového chování

žáků školy. V rámci třídních dnů budou třídní učitelé pracovat s preventivním programem KiVa (ve třídách 2. až 9. ročníku budou probíhat tzv. KiVa lekce).

3.3.4 Specifická prevence pro žáky ve výuce reagující na konkrétní situaci ve třídě

V případě potřeby povede školní psycholožka nebo metodik prevence speciální program, který by reagoval na konkrétní situaci v dané třídě.

3.3.5 Volnočasové aktivity pro žáky

V nabídce v tomto školním roce naleznete např. tyto kurzy: náboženství, kroužek vaření, kosmonautika a vesmír, kreativní technická dílna, kroužek šití a kreativního tvoření, Lego Spike, RedAkce (Mediální centrum), příprava na přijímací zkoušky.

3.4 Spolupráce s dalšími organizacemi

Organizace	Kontakt
PPP Zlíchov	Na Zlíchově 19, 152 00 Praha 5
Člověk v tísni, o.p.s.	Šafaříkova 635/24, 120 00 Praha 2
Policie ČR – Krajské ředitelství policie. Preventivní informační skupina. Praha – venkov	Na Báních 1304,156 00 Praha 5
Život bez závislosti	K Výtopně 1224, 156 00 Praha 5 - Zbraslav
PPP Středočeského kraje	Sportovní 846/22, Praha 10 (tel. 281 867 331)
OSPOD Černošice	Městský úřad Černošice, Václavská 316/2, Praha 2 (tel. 221 982 156, 727 846 383)

3.5. Evidence a efektivita

3.5.1 Měření efektivity programu

- zpětná vazba od žáků
- zpětná vazba od zákonných zástupců / rodičů
- zpětná vazba od pedagogických pracovníků

3.5.2 Hodnocení a evidence programu

Metodik prevence každý měsíc zasílá zprávu o plnění preventivního programu ředitelce školy a dalším členům preventivního týmu. Všechny řešené případy jsou zaevidovány jak v elektronické podobě, tak v Knize prevence. Na konci školního roku vypracuje metodik prevence závěrečnou zprávu.

3.6. Seznámení pracovníků školy s preventivním programem

	Datum	Podpis ředitelky školy
Seznámení ředitelky školy s preventivním programem	10. 9. 2024	
Seznámení pedagogického sboru s preventivním programem	10. 9. 2024	

Příloha 1 – Postup školy při výskytu událostí souvisejících s OPL

1.1 tzv. nelegálními

Zakázána je výroba, distribuce, šíření i přechovávání omamných i psychotropních látek (dále v textu jen OPL), a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo (§187, §187a, §188 a §188a zákona č.140/1961 Sb., trestní zákon). Pozor!!! Je nutné rozlišovat distributora OPL od uživatele OPL. Distribuce je trestným činem (plně v kompetenci Policie ČR), užívání OPL je porušením školního řádu.

• Máme důvodné podezření, že žák má u sebe OPL

- Zavolat Policii ČR.
- Informovat zákonné zástupce žáka.

• V prostorách školy byly nalezeny OPL

- Látku nepodrobovat žádnému testu chemického složení.
- O nález ihned uvědomit vedení školy, metodika prevence.
- Za přítomnosti dalšího pracovníka školy látku vložit do obálky, napsat datum, místo a čas nálezů.
- Obálku přelepit, opatřit razítkem školy, podepsat a vložit do školního trezoru.
- Vyrozumět Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění látky (další šetření je plně v její kompetenci).

• Máme podezření, že žák bere OPL

- Pohovor s dítětem, nabídka pomoci, doporučit rozhovor s odborníkem.
- Pohovor se zákonnými zástupci.
- V případě, že zákonní zástupci nejeví snahu ke spolupráci, nahlásit OSPOD.
- Následné kázeňské opatření.

• Žák je ve škole pod vlivem OPL

- Pokud je v ohrožení života, poskytnout první pomoc, dále zavolat záchrannou službu.
- Volat zákonné zástupce, v mezních situacích i Policii ČR.
- Provést zápis (ředitelka školy či její zástupkyně, metodik prevence).
- Nahlásit na OSPOD.
- Následné kázeňské opatření.

• Důvodné podezření, že se ve škole vyskytují a prodávají OPL

- Oznamit vedení školy, metodikovi prevence.
- Zavolat Policii ČR (jelikož se jedná o podezření ze spáchání trestného činu, je šetření v její kompetenci).

• Žák je přistižen, že má u sebe OPL

- Odebrat a uložit látku jako případný důkaz. (Látku nepodrobovat žádnému testu chemického složení.) Viz „V prostorách školy byly nalezeny drogy“.
- Ihned informovat vedení, metodika prevence.
- Pohovor se žákem, vytvořit stručný záznam o případu (zejména odkud, od koho žák OPL má). Zápis podepíše i žák, u kterého byla OPL nalezena (nebo který ji odevzdal). Pokud žák odmítá zápis podepsat, uvést do zápisu. Zápisu je přítomna ředitelka školy nebo její zástupkyně.
- Zavolat zákonné zástupce, Policii ČR (ta provede identifikaci látky).
- Škola splní oznamovací povinnost k OSPOD.
- Škola poskytne informace o odborné pomoci.
- Následné kázeňské opatření.
- **Dítě nahlásí, že spolužák bere OPL**
- Informovat vedení školy, metodika prevence.
- Důsledně ověřit pravdivost informací (nabízí se anonymní dotazníkové šetření, pohovory s žáky, ...)
- **V okolí školy se vyskytují OPL**
- Informovat Policii ČR, zákonné zástupce, vhodným způsobem i žáky.
- **V okolí školy byl nalezen infekční materiál (např. použité injekční stříkačky)**
- Zavolat Obecní policii nebo Policii ČR.

1.2 tzv. legálními

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším než 18 let alkohol nabízet nebo je v konzumaci nějak podporovat (§12 zákona č. 379/2005 Sb.).

Ve vnějších i vnitřních prostorách školy je zakázáno kouřit (§8 odst. 1b) zákona č. 379/2005 Sb.). Kouřit zde nesmějí žádné osoby, za tímto účelem nelze zřizovat žádné kuřárny.

Pozor – nikotinové sáčky jsou zařazeny do kategorie Tabákové výrobky a výrobky související s tabákovými výrobky (viz § 12k zákona č. 110/1997 Sb.). S těmito výrobky „nakládáme“ jako s tabákovými výrobky.

- **Žák byl přistižen, jak kouří v areálu školy (nebo u něj byly nalezeny tabákové výrobky, popř. elektronická cigareta, nikotinové sáčky).**
- Zabavení tabákových výrobků, zajistit je jako případný důkaz.
- Informovat vedení školy, metodika prevence.
- Rozhovor s žákem, sepsat stručný záznam (zejména odkud, od koho má cigarety).

- Informovat zákonné zástupce.
- Kázeňské opatření.
- Jestliže se situace opakuje, lze v určitých případech kontaktovat OSPOD.

● **U žáka byl nalezen alkohol**

- Zajistit dotyčný alkohol, tekutinu nepodrobovat žádnému testu chemického složení.
- Ihned informovat vedení, metodika prevence.
- Nalezenou tekutinu zajistit na vedení školy (kvůli důkazům).
- Sepsat stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen (datum, místo a čas nález, i jméno žáka). Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). Pokud žák odmítá zápis podepsat, uvést do zápisu. Zápisu je přítomna ředitelka školy nebo její zástupkyně.
- Informovat zákonného zástupce. Pokud se jedná o opakovaný nález u téhož žáka, uvědomit OSPOD.
- Kázeňské opatření.

● **Žák je ve škole pod vlivem alkoholu**

- Pokud je v ohrožení života, poskytnout první pomoc, dále zavolat záchrannou službu.
- Ihned informovat vedení školy, metodika prevence.
- Jinak sepsat stručný záznam s žákem (zejména odkud, od koho má alkohol).
- Volat zákonné zástupce.
- Kázeňské opatření.
- Jestliže se situace opakuje, kontaktovat OSPOD.

Příloha 2 - Postupy při řešení šikany

2.1 Definice šikany

Šikanování je agresivní chování dítěte, žáka/žákyně vůči jinému žákovi/žákyni, případně skupině žáků/žákyní. Jedná se o opakované chování, které je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně nebo sociálně. Šikana je charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese.

2.1.1 Podoby šikany

- **Přímá šikana** může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy, nevhodné doteky apod.) nebo nefyzickou, tj. verbální (např. vulgární nadávky, sexuálně nevhodný jazyk, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, kruté a zraňující komentáře na osobní vzhled nebo povahu, ...).
- **Nepřímá šikana** má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická.
- **Kyberšikana** – viz oddíl 2.5

2.1.2 Co není šikana

Za šikanování se nepovažuje škádlení a jednorázová agrese. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování, a kde chybí nepoměr sil.

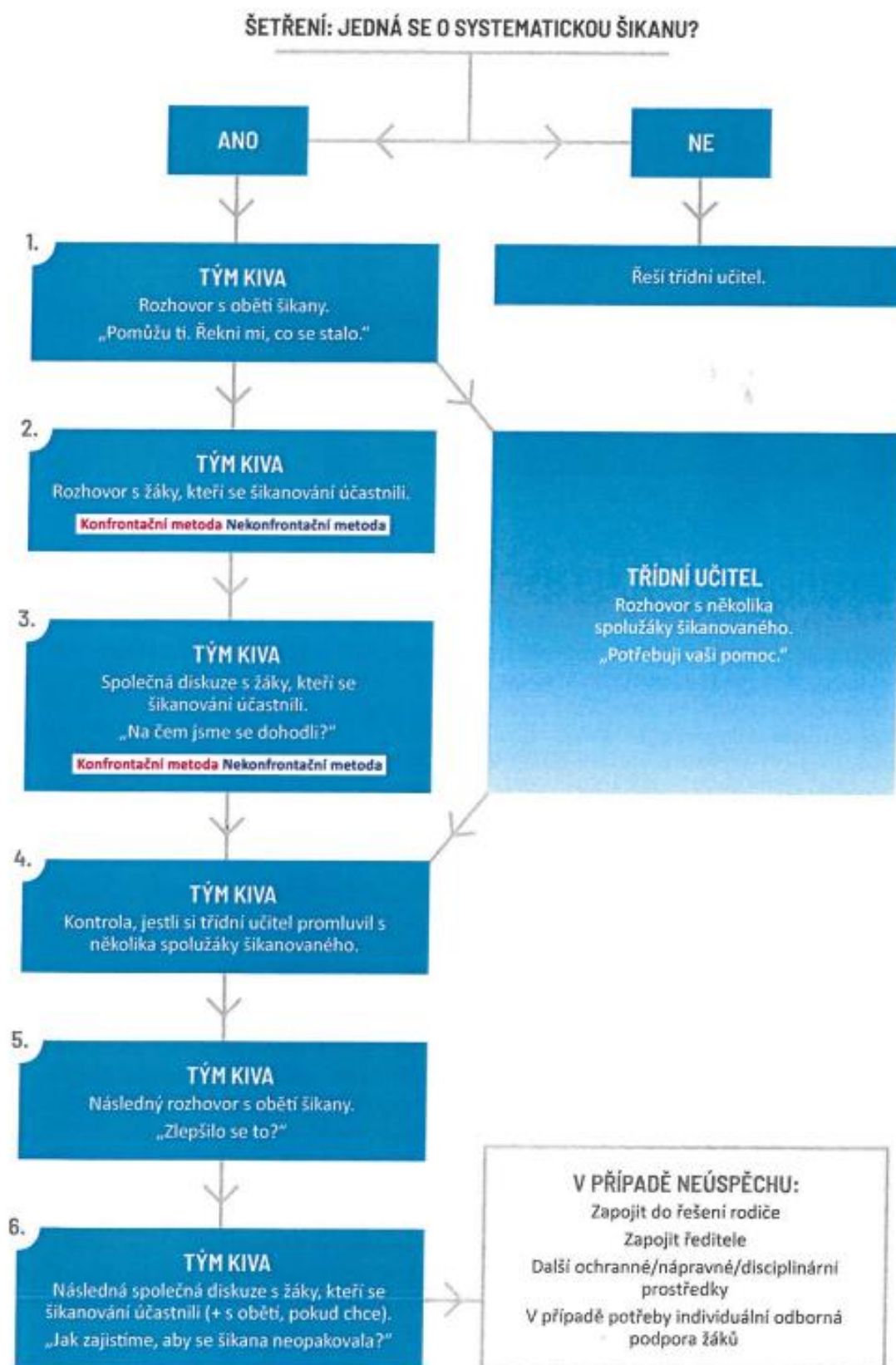
2.1.3 Odpovědnost školy za bezpečné prostředí a ochranu žáků

Škola má ze zákona jednoznačnou odpovědnost za vytváření a udržování bezpečného prostředí, za ochranu žáků a jejich zdraví a za předcházení vzniku jakýchkoli forem rizikového chování ve škole, tedy i šikany. **Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.**

2.2 Metody vyšetřování šikany žáků

Při řešení šikany budeme vycházet z metodiky KiVa.

ŘEŠENÍ PŘÍPADU ŠIKANY: SHRNTÍ

2.2.3 Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizaci agresivního nebo násilného chování,
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“,
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli, nebo se veřejně ihned na místě omlouvali,
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně,
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu,
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně),
- agresivního řešení problému (např. násilím),
- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání,
- předjímání recidivy útočnicka,
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočnicka),
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace),
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany.

2.3 Výchovná opatření

Další práce s agresorem. V případě potřeby mu zprostředkovat péči PPP, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření: napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitelky školy, snížení známky z chování, převedení do jiné třídy.

V mimořádných případech se užijí další opatření:

- Ředitelka školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v příslušném diagnostickém ústavu.
- Ředitelka školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

2.3.1 Ohlášení OSPOD

Škola ohlašuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů); v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci, a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

2.3.2 Ohlášení Policii ČR

Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR.

2.4 Šikana zaměřená na učitele

Pro řešení šikany zaměřené na učitele platí tyto zásady:

- Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Pokud pedagog čelí šikaně ze strany žáků, oznámí tuto skutečnost vedení školy.
- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky zajistí pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě, vyžaduje-li to situace.

2.5 Kyberšikana

Kyberšikana je forma agrese, která se uplatňuje vůči jedinci či skupině osob s použitím informačních a komunikačních technologií (počítačů, tabletů, mobilních telefonů a dalších moderních komunikačních nástrojů) a ke které dochází opakovaně, ať už ze strany původního agresora či dalších osob - tzv. sekundárních útočníků (např. opakované sdílení nahrávky, opakované komentování apod.).

2.5.1 Způsob řešení kyberšikany

- a) **zajistit rychlou ochranu oběti** (např. odstranit diskusní skupinu či profil, ve kterém ke kyberšikaně dochází, zajistit odstranění dehonestujících materiálů z internetu a zastavit tak další šíření kyberšikany atd.),
- b) **zajistit dostatečný počet svědků** (u kyberšikany často chybí svědci, publikum je značně anonymní a nelze identifikovat, kdo má o kyberšikaně informace),

- c) **vystopovat útočníka** (u tradiční šikany útočníka známe, u kyberšikany však útočník často vystupuje pouze pod přezdívkou, využívá falešné profily atd.),
- d) **rozpoznat, kdy jde o kyberšikanu a kdy ne** (žáci často nerozpoznají hranice kyberšikany a neví, jak se s ní vypořádat, neví, koho kontaktovat, jak postupovat, jaké kroky podniknout).

2.5.2 Legislativní rámec

Školy jsou povinny zajistit bezpečnost a ochranu zdraví svých žáků a zároveň vytvářet podmínky pro předcházení vzniku sociálněpatologických jevů. Tato povinnost je dána školským zákonem (Zákon 561/2004 Sb., 2012), konkrétně § 29, který se zaměřuje na bezpečnost a ochranu a zdraví ve školách. Školami se rozumí školy a školská zařízení.

2.5.3 Řešení kyberšikany – vhodný postup pro oběť kyberšikany

- a) **Zachovat klid** – nejednat ukvapeně.
- b) **Uchovat si důkazy** – uchovat a vystopovat veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočníkům zahájeno vyšetřování.
- c) **Ukončit komunikaci s pachatelem** – nekomunikovat s útočníkem, nesnažit se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovat, nemstít se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.
- d) **Blokovat pachatele a blokovat obsah, který rozšiřuje** – pokusit se zamezit útočníkovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu oběti a je-li to v dané situaci možné, tak i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktovat poskytovatele služby).
- e) **Identifikovat pachatele** (pokud to neohrozí oběť).
- f) **Oznámit útok dospělým (učitel, rodič)** – svěřit se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovit někoho, kdo má vyšší IT gramotnost. Kontaktovat školu a specializované instituce (PPP, Policie, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).
- g) **Nebát se vyhledat pomoc u specialistů** – kontaktovat specializované organizace, poradny, případně Policii ČR.
- h) **Žádat konečný verdikt** (v případě řešení situace školou) – po prošetření celého případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí.

2.5.4 Kdy by se škola měla zabývat kyberšikanou?

Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví (stanovisko MŠMT 2009).

2.5.5 Postup školy při řešení kyberšikany

- a. Podpořit oběť a zajistit její bezpečí
- b. Zajistit co nejvíce důkazních materiálů
- c. Incident vždy vyšetřit
- d. Informovat rodiče
- e. Zkonzultovat řešení s dalšími institucemi
- f. Žádat konečný verdikt a informace
- i. Zvolit odpovídající opatření
- j. Realizovat preventivní opatření

Příloha 3 - Krizový plán pro žáky s PAS (porucha autistického spektra)

3.1. Vysvětlení pojmu PAS

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. V Mezinárodní klasifikaci nemocí (MKN - 10) jsou označovány jako pervazivní (všepromikající) vývojové poruchy, mezi které jsou řazeny mj. dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná.

3.2 Pravidla předcházení rizikovému chování

• Pravidlo přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti

Většina žáků s PAS potřebuje větší míru struktury prostředí a činností, aby mohla kvalitně fungovat.

• Pravidlo jasné a konkrétní motivace

Žáci s PAS musejí více než jedinci bez této poruchy vědět, proč mají činnost vykonávat.

• Pravidlo vyšší míry tolerance

• Pravidlo důslednosti v přístupu

Spontánnost, rychlá změna původního plánu, nepřesnost a nedodržování stanovených pravidel uvádí žáky s PAS v chaos a nejistotu.

• Vyšší míra vizuální podpory

• Vyšší míra vysvětlování sociálně komunikačních pravidel a situací, vyšší míra pomoci v některých situacích, které vyžadují praktický úsudek

U žáků s PAS dochází k odlišnému chápání ironie, sarkasmu, či metafory, proto je dobré se jim v komunikaci vyhnout, neboť jsou pro ně matoucí a nepříjemné.

• Možnost odpočinku, relaxace

Pro prevenci vzniku nežádoucího chování, stresu, či afektu způsobeného únavou a „přetažením“ je velmi důležitá možnost odpočinku, která dokáže navodit zklidnění. Pro odpočinek je vhodné vymezit konkrétní prostor.

3.3 Krizový plán

Škola má zpracovaný obecný Krizový plán pro prevenci a řešení problémových situací u žáků s PAS (dostupný všem pracovníkům na školním SharePointu). Dále má škola vypracované individuální krizové plány pro konkrétní žáky s PAS.

Příloha 4 - Záškoláctví

4.1 Jak řešit záškoláctví

a) Do 10 vyučovacích hodin u žáka prvního stupně, do 12 vyučovacích hodin u žáka druhého stupně (za čtvrtletí) – Se zákonným zástupcem žáka jedná třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii.

b) Více než 10 vyučovacích hodin, ale méně než 25 hodin u žáka prvního stupně, více než 12 vyučovacích hodin, ale méně než 30 hodin u žáka druhého stupně – Ředitelka školy svolává školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitelka školy, zákonný zástupce, třídní učitel, zástupce OSPOD, školní metodik prevence, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.

c) Více než 25 vyučovacích hodin u žáka prvního stupně, více než 30 hodin u žáka druhého stupně – Ředitelka školy zasílá bezodkladně oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) OSPOD nebo pověřenému obecnímu úřadu. V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají kurátoři pro děti a mládež.

d) Opakované záškoláctví – V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR. Problematika záškoláctví je obsažena přímo v trestním zákoně (trestné činy proti rodině a mládeži), nově se uvádí v trestním zákoníku Trestné činy proti rodině a dětem. Vše předat i v kopii OSPOD.

Příloha 5 - Vandalismus

5.1 Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět (rodiče, PPP, OSPOD, Policii ČR atd.)

Vandalismus páchaný na půdě školy:

- a) zákonné zástupce (vždy u nezletilých žáků);
- b) při odmítnutí spolupráce rodičů, zákonných zástupců nebo při opakovaném vandalismu vyrozumět OSPOD (obecní úřad);
- c) pokud nedojde ke smíru – náhrada vzniklé škody, ohlásit věc Policii ČR (do 10 000 Kč řešeno jako přešupek, nad 10 000 Kč řešeno jako trestný čin);
- d) při každém vandalském činu podávat vždy objektivní informace pedagogickému sboru, vychovatelům, žákům a rodičům, aby bylo zamezeno „informačnímu šumu“ a překrucování stavu věci;
- e) při opakovaném vandalismu stejným žákem oslovit pedagogicko-psychologické poradenství nebo střediska výchovné péče (souhlas rodičů, zákonných zástupců, u nezletilých i zletilých žáků).

Příloha 6 - Poruchy příjmu potravy

6.1 Typy rizikového chování

Mentální anorexie, bulimie a psychogenní přejídání představují nejčastější diagnózy patologického jídelního chování.

6.2 Kdy, koho a v jakém případě kontaktovat

Pediatra, rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se.

6.3 Možnosti a limity pedagoga

Učitel není terapeut, zprostředkuje ale dítěti a rodině zpětnou vazbu o některých jídelních zvyklostech dítěte, může pomoci předcházet šikaně pro fyzický vzhled a výkon (zejména učitelé tělocviku), doporučit, popř. zprostředkovat kontakt s psychologem nebo lékařem.

6.4 Doporučené odkazy

- Jednotka specializované péče pro PPP PK VFN (Ke Karlovu 11, Praha 2, 224 965 353)
- Dětská psychiatrická klinika (V Úvalu 84/1, 15000 Praha 5, tel: 224 433 400)
- Anabell – občanské sdružení (posta@anabell.cz)
- Krizové centrum RIAPS (Chelčického 39, Praha 3, 222 58 06 97)
- Linky důvěry
- Síť organizace STOB (redukce nadváhy – programy pro rodiny)

[Fórum zdravé výživy](http://www.fzv.cz): www.fzv.cz

Příloha 7 - Sebepoškozování

7.1. Jak postupovat

- a) Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, event. i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení.
- b) Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou.
- c) Předat dítě školnímu psychologovi. Pokud škola nedisponuje školním psychologem, lze samozřejmě využít služeb psychologa pedagogicko-psychologické poradny.
- d) Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance.
- e) Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy.

7.2 V jakém případě vyrozumět Policii ČR/OSPOD?

- Ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškozování, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání dítěte (syndrom CAN).
- Povinnosti hlášení podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana).
- V případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namíste okamžitá, i nedobrovolná *hospitalizace na psychiatrii* – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR.

7.3. Doporučené odkazy a kontakty

7.3.1 Krizová centra

Netřeba doporučení zdravotnického zařízení

- Dětské krizové centrum (V Zápolí 21, 141 00 Praha 4, tel. 241 480 511, 777 664 672, ambulance@дитеkrize.cz)
- Krizové centrum RIAPS (Chelčického 39, Praha 3, tel. 222 580 697, nepřetržitý provoz)
- Centrum krizové intervence Psychiatrické léčebny Praha-Bohnice (Ústavní 91, Praha 8, tel. 284016110, cki@plbohnice.cz)

7.3.2 Linky důvěry

- Linka Bezpečí – tel. 116 111, pomoc@linkabezpeci.cz
- Linka důvěry Centra krizové intervence PL Bohnice – tel. 284 016 666
- Linka důvěry Dětského krizového centra – tel. 241 484 149, problem@дитеkrize.cz
- Linka důvěry RIAPS – tel. 222 580 697, linka@mcssp.cz

- Telefonická krizová intervence KC Spondea – tel. 541 235 511, 608 118 088

7.3.3. Sebevražedné chování

Dále viz doporučení MŠMT

<https://msmt.gov.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Příloha 8 - Syndrom týraného dítěte (CAN)

8.1 Co je to syndrom týraného dítěte?

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN – Child Abuse and Neglect). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná.

8.2 Jak poznat CAN?

- celková stísněnost a nezájem o dění kolem
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob nebo v situaci, kdy je dítě s dospělým samo
- vyhýbání se školním a mimoškolním aktivitám
- nápadně lhostejné postoje, výroky typu „mně je to jedno“
- agresivní napadání a šikanování vrstevníků
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty
- potíže se soustředěním a zhoršení prospěchu ve škole
- váhání s odchodem domů po vyučování
- neomluvené absence ve škole
- odmítání jídla nebo přejídání
- sebepoškozování
- útěky z domova
- poranění na těle dítěte

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informována ředitelka školy.

8.3 Jak postupovat

a) Když učitel po zpozorování neklamných známek vzbuzujících podezření na syndrom týraného dítěte dojde k závěru, že dítěti je potřeba pomoci, měl by se vždy nejdříve pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Nejlepší je, když se ho někde v soukromí dotáže na to, proč má například na těle modřiny nebo třeba proč v posledním době odchází ze školy jako poslední.

Situaci prvního kontaktu mezi učitelem a žákem samozřejmě vždy zjednodušuje to, pokud vztahy mezi nimi nejsou jen striktně formální. Takovouto atmosféru lze ještě umocnit tím, že učitel nabídne žákovi nějaké pohoštění, uvaří čaj a rozhovor vede nejdříve zeširoka – nedoporučuje se při takovémto osobním rozhovoru věnovat se problému okamžitě.

Předpokládá se, že rozhovor povede většinou třídní učitel. Nic by však nemělo bránit tomu, aby ho vedl i jiný učitel, který má z nějakých důvodů s dětmi méně formální vztahy, třeba tělocvikář nebo

učitel předmětu, který má žák obzvlášť rád, a je tedy pravděpodobné, že dobře vychází i s tím, kdo ho vyučuje.

b) Je prakticky nemožné stanovit přesnou hranici toho, kdy by měl učitel již ustoupit z role prvního kontaktu ve věci týraného dítěte a o problému informovat další instituce. Každý případ je individuální.

Především v situaci, kdy se učitel nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu.

Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí nebo podobnou organizaci. Dítě si může o svém problému po telefonu popovídat anonymně a záleží jen na něm, zda se během rozhovoru stane důvěřivějším a sdělí na sebe kontakt. A pokud se ani odborníkovi na pomyslném druhém konci telefonního drátu nepodaří dítě přimět k identifikaci, snaží se ho ještě přesvědčit, aby se obrátilo na kohokoliv, komu důvěřuje.

Neměli bychom také zapomínat na ostatní žáky, mezi nimiž se týrané dítě ve škole pohybuje. Učitel by se proto měl také obrátit na jeho spolužáky nebo sourozence a zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího.

Vystoupení týraného dítěte z anonymity je to nejtěžší, co po něm můžeme chtít. Nepochybně to souvisí s faktem, že má totiž mluvit o tom, jak mu ubližují jeho nejbližší.

c) Je právem každého pedagoga, aby sám zvolil postup, který považuje v daném případě za nejlepší. Tehdy, když dítě samo přizná, že je týráno, nebo když si učitel jinak potvrdí, že bylo nějak fyzicky nebo psychicky poškozeno, měl by kontaktovat odborníky. Při zjištění nějaké zdravotní újmy se však nedoporučuje kontaktovat jen lékaře. Pediatr si totiž přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče. Také do pedagogicko-psychologické poradny by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud se však škole podaří domluvit se s poradnou na kontaktu bez účasti rodičů, je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu.

8.4 V jakém případě vyrozumět Policii ČR/OSPOD?

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

8.5 Doporučené kontakty a odkazy

- Dětské krizové centrum, tel: 241 484 149
  - Internetová poradna: problem@ditekriize.cz
  - Linka bezpečí, tel: 800 155 555
  - Linka důvěry RIAPS: 222 580 697, linka@mcssp.cz
- www.capld.cz/linky.php (adresář linek důvěry v celé ČR)

Příloha 9 - Rizikové chování v dopravě

9.1 Rizikové chování v dopravě (vymezení pojmu)

Rizikové chování v dopravě můžeme obecně charakterizovat jako takové jednání, které vede v rámci dopravního kontextu k dopravním kolizím a následně k úrazům nebo úmrtím.

9.2 Doporučené odkazy a kontakty

Zastřešující organizací pro bezpečnost silničního provozu je BESIP působící při Ministerstvu dopravy ČR. Na komunální úrovni se jedná o tyto partnery:

- městská policie (zejména v oblasti dozoru a asistence v dopravním provozu v místech s vysokým výskytem dětí – např. projekt Bezpečná cesta do školy),
- dopravní policie (zejména v oblasti vzdělávání a nácviku praktických dovedností),
- BESIP – metodologická podpora a informace,
- Centrum dopravního výzkumu – odborné informace a publikace v oblasti dopravní výchovy,
- Centrum adiktologie PK VFN a 1. LF UK Praha – školení a poskytnutí metodik pro selektivní primární prevenci (Preventure, Unplugged).

Webové stránky:

- a) www.ibesip.cz
- b) www.cdv.cz
- c) www.adiktologie.cz
- d) www.uamk-cr.cz

Příloha 10 - Homofobie

10.1 Homofobie (vymezení pojmu)

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem. V užším slova smyslu se jedná pouze o postoje a jednání negativně namířené vůči homosexuálním lidem.

10.2 Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga

Pedagog by měl zastávat citlivý přístup k žákům a studentům, jejichž pohlavní či sexuální identita je odlišná. Je nanejvýš vhodné nesnažit se tuto odlišnost veřejně komentovat, zvláště pak negativním způsobem, a to i tehdy, je-li onen konkrétní jedinec vyučujícímu nesympatický či působí extravagantním dojmem. Naopak je vhodné reagovat na eventuální homofobní poznámky ze strany žáků a studentů. Je vhodné připomenout, že příslušníci těchto menšin mají nejen podle zákona stejná práva, ale mnohé osobnosti z řad sexuálních menšin významně přispěly k duchovnímu vývoji lidstva. Především je ale třeba sledovat vztahy v třídním kolektivu a podporovat integraci těch studujících, kteří jsou v něm znevýhodněni. Vývoj homofobní šikany v mnoha směrech odpovídá vývoji jiných typů šikany a platí zde, že včasné zaznamenání a řešení problémů ve vztazích ve třídě může zabránit vzniku mnohem vážnějších a obtížně řešitelných problémů spojených s již rozvinutou šikanou.

V žádném případě není vhodné snažit se před třídním kolektivem analyzovat sexuální orientaci nebo genderovou identitu některého ze studentů. Taková situace může být pro dotyčnou osobu vysoce stresující a eventuální nepřátelské projevy vůči ní se tím mohou spíše podpořit, byť je záměr vyučujícího odlišný. Má-li pedagog důvody domnívat se, že některý ze žáků či studentů má problémy přímo se svou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive s homofobní šikanou, je jistě možné se studujícím promluvit, avšak eventuální řešení intrapsychických problémů či problémů ve vztazích s rodinou je vhodné přenechat spíše na odbornících.

V žádném případě není dobré snažit se konzultovat domněnky týkající se sexuální orientace či pohlavní identity přímo s rodiči bez domluvy se studujícím či konzultace s odborníkem, neboť takové informace mohou napáchat značnou škodu. Nejen, že nemusí být pravdivé, ale i v případě, kdy se zakládá taková domněnka na pravdě, je třeba postupovat vysoce opatrně a jedná se o záležitost patřící spíše do kompetence psychologa nebo sexuologa.

10.3 Doporučené odkazy a kontakty

Organizace GATe: <http://www.gejt.cz>

Příloha 11 - Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

11.1 Typy rizikového chování

- Verbální a fyzické napadání spolužáků, zaměstnanců či návštěvníků školy kvůli jejich politickému či náboženskému přesvědčení anebo rasovému, národnostnímu, etnickému či třídnímu původu (včetně střetů různých extremistických či etnicky/nábožensky vymezených part a skupin).
- Revizionistické zpochybňování oficiálních výkladů historie či pojetí soudobé demokracie ve prospěch extremistického výkladu.
- Agitace ve prospěch extremistických hnutí na půdě školy a snaha o získání nových stoupenců mezi vrstevníky (včetně možnosti vytváření extremistických part a skupin ve škole).
- Využívání školního vzdělání a výcviku k nabytí znalostí, dovedností a schopností pro bezprostřední využití v extremistické scéně (nácvik bojových umění v kroužcích sebeobrany apod.).
- Využití školních prostor, zařízení a přístrojů ve prospěch extremismu (např. využití školních počítačů a serverů k vytváření a umístění extremistických internetových stránek).
- Zanedbávání školních povinností kvůli volnočasovým extremistickým aktivitám mimo školu (škála mimoškolních extremistických aktivit je široká).
- Užívání extremistické (často neonacistické) symboliky.

11.2 Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga

- Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.
- Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
- Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.
- Nabídnout alternativní volnočasové aktivity.
- Zaměřit výuku na tyto problémy.
- Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
- Pozvat experty k diskusi se žáky.
- Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci.
- V případě závažných projevů (především násilných) informovat bezpečnostní složky (Policii ČR).

11.3 V jakém případě kontaktovat rodiče? Kdy kontaktovat Policii ČR?

- **Rodiče** vyzoomět v případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účast žáka v konsistentní extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým, xenofobním anebo antisemitským podtextem.

- **Policii ČR** vyrozumět v případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost (např. opakované rasistické verbální výpady se závažnými dopady na psychiku terčů takových výpadů apod.) a na takto motivované vážnější formy násilí.

Příloha 12 - Krádeže

12.1 Doporučený postup při řešení krádeže

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informována ředitelka školy.

- a) Informaci, že krádež je hanebný čin a současně protiprávní jednání, sdělte žákům od počátku jejich docházky do školy. Užitečné formy vštěpování bývají nejrůznější příběhy, při kterých děti buď dojmeme, anebo rozčílí následek takového jednání.
- b) Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s ředitelkou školy.
- c) Pečlivě se zabývejte příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.
- d) S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu. Preferujte nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – trvejte na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.
- e) Zákonného zástupce zloděje vyrozumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly, a to zejména v případě menších dětí.
- f) Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumívejte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
- g) Každou nahlášenou krádeží se zabývejte, vyšetřujte ji. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Jakmile budete k dětem mít proslovy o krádežích, nezačínejte je tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor a vy jste jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj. Jako by normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nezačínejte tímto způsobem.
- h) krádeži a jejím šetření proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím....

Pozor - škoda většího rozsahu (škoda větší dle trestního zákoníku je 100 000,- Kč, škoda velkého rozsahu dle trestního zákoníku je 10 000 000,- Kč, viz. § 138) škoda nikoli nepatrná 10 000,- Kč je hranice pro trestný čin.

V případě, že je ukradena věc menší hodnoty než 10 000,- Kč (a je to bez použití násilí – překonání překážky, není to vloupání), jedná se o přestupek proti majetku dle § 50 zák. o přestupcích č. 200/1990 Sb. v platném znění.

Škoda na odcizené věci od 10 000,- Kč výše je trestným činem krádeže dle ustanovení § 205 trestního zákoníku. V případě, že byla odcizena věc s hodnotou menší než 10 000,-Kč, ale bylo použito násilí – vypáčená skříňka, šatna, šuplík...nebo násilí vůči osobě a snaha zmocnit se věci – loupež, jedná se vždy o trestný čin.

12.2 V jakém případě vyrozumět Policii ČR/OSPOD?

- **Rodiče poškozeného** vyrozumět vždy ihned, **rodiče zloděje** rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. Celá řada dětí krade proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také.

- **Policii ČR** hlásíme v případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Důležité upozornění – Škola a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení, takže nemůže nic vyšetřovat. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR.

- OSPODu hlásíme v případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

Příloha 13 - Krizové situace spojené s násilím

13.1 Aktivní střelec – doporučené postupy z hlediska pedagoga

- Zapomeňte na činnost, kterou jste nacvičovali v případě požáru. Skupina osob na chodbě je nejsnazším terčem!
- Je-li to možné, **UTÍKEJTE** spolu s dětmi – utečte z dosahu útočnicka. Při útěku neposkytujte první pomoc v prostorech přístupných pachateli.
- **ZAMKNĚTE SE** se v nejbližší možné místnosti.
- Postavte za dveřmi barikádu, použijte vše, co je po ruce (stoly, židle, skříně, knihy vyskládejte na stůl pod kliku tak, aby nešla stlačit ...).
- Zatáhněte žaluzie či rolety.
- Pokuste se co nejvíce zklidnit všechny osoby (děti) v místnosti. Ztlumte mobilní telefony. Ticho je důležité!
- Lehněte si na zem co nejdále od dveří, abyste byli co nejméně zranitelní případnou střelbou.
- **ZAVOLEJTE** na tísňovou linku Policie ČR 158 nebo 112. Oznamte, kde jste a co se děje.
- Nereagujte na osoby za dveřmi! Útočnick se může vydávat za zraněného a vystrašeného studenta, ale i za policistu.
- **BRAŇTE SE** v případě, že jste učinili všechny výše popsané kroky a útočnick se i přesto k vám dostal, udělejte vše pro vaši obranu.

Příloha 14 - Netolismus

14.1 Netolismus – vymezení pojmu

Termínem **netolismus** označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména: počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (různé formy chatu), virální videa, mobilní telefony, televize aj.

14.2 Příznaky netolismu:

- méně vykonané práce,
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače,
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače,
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače,
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát,
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá,
- kradení peněz na nákup her,
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry,
- zkruslování, zatajování informací o své závislosti,
- hraní kvůli úniku od osobních problémů,
- narušené vztahy s rodinou,
- zanedbávání učení,
- opouštění dřívějších zájmů a přátel,
- zhoršující se školní výsledky.

14.3 Jak předcházet rozvoji netolismu (informace pro rodiče)

- Sledujte, **jaké hry děti hrají.**
- Uvědomte si, že **hry mají i kladné stránky**, některé umožňují rozvíjet logiku, postřeh, schopnost orientace ve složité situaci, koordinaci očí a rukou, koncentraci, plánování, řešení problémů a další schopnosti. Důležitý je **výběr her a přiměřenost času jim věnovaného.**
- **Hrajte hry spolu s dítětem** a potom si o nich povídejte – pomáháte tak rozlišovat fikci od reality.
- Stanovte **striktní limity, kdy dítě může hrát a kdy ne.**
- Dávejte pozor, **aby dítě nehrálo hry u kamarádů.**
- Zjistěte, **zda dítě hraním počítačových her neutiká od nějakých problémů.**
- V průběhu hraní ved'te dítě k tomu, aby si po určité době (např. po hodině) **udělalo přestávku**, během ní o hře mluvte.
- **Podporujte dítě v jiných zájmech.**
- **Předcházejte tomu, aby se dítě nudilo.**
- **Posilujte zdravé sebevědomí dítěte.**

14.4 Doporučené odkazy

www.saferinternet.cz

www.e-bezpeci.cz

www.nebudobet.cz

www.poradenskecentrum.cz

Příloha 15 - Rizikové sexuální chování

K rizikovému sexuálnímu chování patří předčasný začátek pohlavního života. Do této skupiny řadíme také zvýšenou konzumaci pornografie před 15. rokem života. Dítě může být buď aktivním konatelem rizikového sexuálního chování, nebo jeho obětí.

15.1 Doporučení pro učitele

Učitel by měl o částech lidského těla týkajících se pohlavních orgánů mluvit bez zvláštního emočního náboje (bez očividného zděšení, přílišného nadšení, pohoršení a podobně), např. když reaguje na dětskou hru nebo i neadekvátní chování. Měl by se vyhýbat výrokům jako „To je fuj!“, „To se nesmí!“.

Dítě by mělo být informováno o všem, co ho zajímá, důležitou však zůstává forma sdělení. Dospělí často ve snaze ochránit dítě (nebo i sebe) pravdu zamlčují nebo zamlžují. Tím se vytváří kolem tématu větší tabu, než by bylo zapotřebí. Dítě si pak informace hledá jinde: na internetu, u kamarádů, v neodborných časopisech. Nejenže se často jedná o nedůvěryhodné zdroje, ale toto pátrání s sebou nese i další rizika, jako například předčasné vystavení dítěte pornografickému materiálu nebo chatování na internetu s neznámými lidmi. Pokud se necítíte zcela jistí či nedokážete odpovědět na nějakou otázku dítěte, je důležité dát dítěti najevo, že jeho otázku slyšíte, že neubíráte na jejím významu, jenomže neumíte přesně odpovědět. Zároveň byste měli mít v záloze někoho, na koho můžete dítě odkázat a o kom víte, že k němu má důvěru.

15.2 Kdy vyrozumět OSPOD? Kdy vyrozumět Policii ČR?

Dospělý je povinen chránit a **prosazovat nejlepší zájem dítěte**. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit OSPOD nebo na Policii ČR. Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky www.protikorupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detch.

Příloha 16 - Domácí násilí

16.1 Domácí násilí (vysvětlení pojmu)

- Je opakované.
- Je neveřejné, probíhá v soukromí domácnosti.
- Eskaluje. Domácí násilí se stupňuje jak ve svých formách (od urážek a ponižování až k fyzickému násilí), tak i ve své hloubce (od první facky až po velice brutální napadání, jež může vést k ohrožení na životě).
- Role oběti a agresora jsou jasně rozděleny, nezaměňují se.
- Zcela zásadní pro identifikaci násilí je zneužívání moci a kontroly, která v oběti vzbuzuje strach. Pachatel bývá násilný většinou jen ke své oběti, nikoli navenek, mívá „dvojí tvář“. Okolí se může jevit sympatický.
- Pouze část pachatelů je agresivní i navenek.
- Pachatel považuje svoje chování za ospravedlnitelné, má pocit nároku na takové chování.
- K domácímu násilí dochází v cyklech: znamená to, že se střídají období vzrůstání napětí a násilí, období relativního klidu a opětovného narůstání tenze a opětovného násilí. Chování oběti je zaměřeno na zajištění přežití (např. minimalizace nebo snižování násilí, přebírání odpovědnosti za násilí, ochrana násilníka, setrvávání v násilném vztahu).

16.2 Povinnosti a omezení školy

Není úlohou pedagoga usuzovat na domácí násilí na základě svých pocitů, vyvozovat je z chování a projevů dítěte. Pedagog je však povinen jednat v okamžiku, kdy se mu například dítě svěří, či pokud zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaného na dítěti (podvýživa, modřiny aj.) Situaci nemůže řešit pedagog sám, ale vždy s dalšími odborníky. Pokud se ukáže, že je dítě obětí domácího násilí, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, je zaměstnanec školy povinen tuto skutečnost oznámit Policii ČR a OSPOD.

16.3 Doporučené postupy z hlediska pedagoga

- Povzbud'te oběť, aby vyhledala pomoc v organizacích pomáhajících obětem domácího násilí.
- V případě náhlé traumatické situace doporučte vyhledat krizové centrum, např. Riaps.
- Uklidněte oběť, že nebudete o situaci hovořit s agresorem.
- Sdělte dospělé osobě (obvykle rodič-neagresor), že ona musí ochránit své dítě před násilím.
- Jasně si vymezte, kdy už musíte oznámit OSPOD podezření na týrání dítěte.

Není úlohou učitele domácí násilí „diagnostikovat“, ani intervenovat v rodině. Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují.

Příloha 17 - Školní neúspěšnost

17.1 Strategie prevence a řešení školní neúspěšnosti žáků

17.1.1 Definice školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost bývá definována jakožto selhávání žáka v procesu vzdělávání. To se netýká pouze prospěchu, ale také chování žáka a jeho postojů ke škole, vyučujícím a učení obecně, případně i ke spolužákům. Školní neúspěšnost můžeme rozdělit na dva typy – absolutní a relativní. Absolutní školní neúspěšnost je spojena s neměnnými faktory, které ovlivňují žáka v průběhu vzdělávání, přičemž se jedná zejména o jeho předpoklady ke vzdělávání dané intelektovými schopnostmi. Naproti tomu relativní školní neúspěšnost je spojena s mimointelektovými faktory a vhodným přístupem ji lze eliminovat. Ať už je příčinou školní neúspěšnosti cokoliv, je třeba ji řešit, neboť má negativní vliv nejen na žáka samotného, ale také na jeho okolí a potažmo celou školu.

17.1.2 Žáci, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem

Školní neúspěšnost se může týkat každého jednoho žáka, zejména co se relativní školní neúspěšnosti týče (i u žáka, který po mnoho let neměl žádné obtíže, se může pod vlivem okolností objevit problém se školní neúspěšností). Nejčastěji jsou však školním neúspěchem ohroženi následující žáci:

- žáci se speciálními vzdělávacími potřebami
- žáci s vyšší mírou absence
- žáci, kteří na naši školu přestoupili z jiné ZŠ
- žáci, u kterých nastala změna rodinné situace
- žáci s odlišným mateřským jazykem
- žáci s odlišnými kulturními a jinými životními podmínkami
- žáci, kteří nemají dobrou pozici v rámci třídního kolektivu

Tento výčet není úplný, jedná se pouze o nejčastější situace. Navíc může docházet k jejich kombinaci, čímž se riziko neúspěšnosti ještě zvyšuje. To byl v posledních letech zejména případ žáků z Ukrajiny, kteří do ČR přišli v důsledku válečného konfliktu ve své rodné zemi. Právě zde totiž docházelo ke kumulaci více rizikových faktorů, proto jsme jim věnovali zvýšenou pozornost, abychom školní neúspěšnosti pokud možno zabránili.

17.1.3 Prevence školní neúspěšnosti

Problematiku prevence školní neúspěšnosti můžeme rozdělit do dvou oblastí. První se týká školy jako celku a souvisí především s vytvářením příznivého školního klimatu. Škola musí být pro žáky bezpečným prostředím, kde se cítí dobře, kde se jim dostává pocitu přijetí ze strany dospělých i spolužáků, a to i (nebo zejména) tehdy, potýkají-li se s jakýmkoliv odlišnostmi. V takovéto škole je vyšší motivace žáků ke školní práci, větší ochota požádat o pomoc v případě jakéhokoliv problému,

a naopak nižší riziko nežádoucího chování, které může být rizikovým faktorem školní neúspěšnosti, a to jak ze strany toho, kdo se takto chová, tak ze strany toho, kdo je jeho chováním postižen (např. zvýšené riziko školní neúspěšnosti u šikanovaného žáka).

Na vytváření příznivého klimatu se podílejí všichni pracovníci školy, přičemž se jedná také o jednu z priorit ŠPP. Zaměstnanci školy se řídí *Kodexem našeho týmu*, kde je mimo jiné stanoveno, jak se chovat při práci se žáky, aby se tak utvářelo příznivé klima založené na důvěře a respektu. Dalším důležitým bodem jsou třídní dny, které pořádáme již několikátým rokem. Třída se pod vedením třídního učitele může po celý den věnovat nejrůznějším aktivitám, které posilují kolektiv a mají pozitivní vliv na vztahy v rámci kolektivu i mezi třídním učitelem a žáky jeho třídy.

Od letošního školního roku jsme se navíc zapojili do mezinárodního programu KiVa. Ten je zaměřen primárně na problematiku šikany, ale rozvíjí také emoční a sociální dovednosti žáků a pomáhá předcházet řadě negativních jevů. KiVa lekce budou probíhat právě během třídních dnů. Věříme, že nám tento program pomůže s upevňováním příznivého klimatu školy.

Druhá oblast je zaměřena na jednotlivé žáky. Jde o sledování nejrůznějších rizikových faktorů, které by mohly být signálem ohrožení žáka školní neúspěšností. Tuto problematiku mají na starosti zejména třídní učitelé, kteří mohou spolupracovat i s dalšími vyučujícími nebo pracovníky ŠPP. Třídní učitel si všímá toho, zda u žáka nedošlo ke změně, která by mohla mít negativní vliv na jeho školní práci. Může se jednat např. o jeden z následujících bodů:

- negativní změna v chování žáka, a to jak během vyučovacích hodin, tak také během přestávek (žák je nesoustředěný, nevěnuje se domácí přípravě, objevují se u něj kázeňské problémy...)
- negativní změna v přístupu žáka ke škole, snížení míry motivace ke školní práci
- změna rodinné situace
- zvýšená absence
- pozice na okraji třídního kolektivu

Úkolem třídního učitele je pokusit se zjistit příčinu změny a následně situaci probrat, a to buď se žákem samotným, nebo s jeho zákonnými zástupci (případně se všemi jmenovanými). Pokud problém zachytíme včas, můžeme zabránit tomu, aby se u žáka projevila školní neúspěšnost, a to zejména nastavením vhodných opatření dle konkrétní situace.

Sledováním těchto bodů se zabývá také ŠPP. To sleduje míru absence žáků a případné zhoršení prospěchu, a to vždy v rámci uzavírání čtvrtletní a pololetní klasifikace. Následně pracovníci ŠPP pomáhají třídním s řešením této problematiky.

U dalších žáků se pak v rámci prevence nejedná o sledování případných změn, ale spíše o prevenci formou včasné podpory žáka. To se týká zejména žáků, kteří na naši školu přestoupili z jiné ZŠ, žáků

s odlišným mateřským jazykem či odlišnými kulturními a jinými životními podmínkami nebo žáků se SVP. Tuto oblast prevence má na starosti zejména ŠPP. To věnuje těmto žákům zvýšenou pozornost a někdy již před jejich nástupem do školy přistoupí k udělení podpory 1. stupně, případně i k vytvoření PLPP, aby se školní neúspěšnosti předcházelo od samého počátku.

17.1.4 Řešení školní neúspěšnosti

Řešení případů školní neúspěšnosti musí být ze své podstaty individuální – každý žák má odlišné potřeby a také samotné příčiny neúspěšnosti se liší. Přesto však lze stanovit obecné kroky, jimiž se můžeme při řešení jednotlivých situací řídit:

- spolupráce
  - školní neúspěšnost většinou nemůže vyřešit jeden člověk, např. třídní učitel, musí být založena na spolupráci všech vyučujících daného žáka, ŠPP a zákonných zástupců
  - je vhodné, když dojde k nastavení plánu pro řešení nastalé situace (ten může zahrnovat nejen to, co udělá škola, aby žáka podpořila, ale také to, co pro nápravu učiní rodina a žák samotný)
- nastavení podpory, resp. změna režimu podpory
  - pokud žák dosud žádnou podporu neměl, může škola přistoupit k zavedení podpory 1. stupně (případně i s PLPP); pokud je to z hlediska školy vhodné, bude zákonným zástupcům doporučena také návštěva ŠPZ
  - pokud žák již pracuje s podporou, může dojít ke změnám v dosavadním režimu (např. dohoda na nové metodě podpory či zavedení PLPP u žáka s PO 1, který dosud pracoval bez PLPP), případně může být zákonným zástupcům navrženo vyšetření v ŠPZ, které by mohlo vést k navýšení stupně podpory na vyšší stupeň, který by lépe vyhovoval žakovým aktuálním potřebám (ŠPZ též může doporučit předmět SPP, IVP či asistenta pedagoga)
  - součástí podpory ze strany školy může být zařazení žáka na hodiny pedagogické intervence
- doplnění zameškané látky
  - dojde k individuální dohodě na doplnění zameškané látky; žák dostane více času na doplnění učiva a s vyučujícím daného předmětu je domluven režim zkoušení z této látky tak, aby situace pro žáka nebyla zdrojem stresu; vyučující je také žákovi k dispozici pro případné konzultace
- práce s třídním kolektivem

- pokud školní neúspěšnost pramení z problémů v rámci třídy, je nutné intenzivně pracovat s třídním kolektivem (myslen je nejen třídní učitel, ale také členové ŠPP, např. školní psycholog či metodik prevence)
- zvyšování motivace ke školní práci
  - žáci, kteří se potýkají se školní neúspěšností, mívají problémy s motivací; proto je klíčové, aby škola dělala vše pro zvyšování jejich motivace pozitivním přístupem, oceňováním snahy a individuálních pokroků nebo tím, že jim umožní zažít úspěch

Pokud se podaří podpořit žáky tak, aby nebyli školsky neúspěšní a nepropadali, zamezí se i předčasným odchodům žáků ze základního vzdělávání. Opakování ročníku je však nadále nutné při selhání všech výše zmíněných podpůrných opatření.

Příloha 18 - Psychická krize

18.1 Psychická krize – vymezení pojmu

Termín psychická krize používáme pro některé psychické potíže / problémy, zejména když nabydou na své intenzitě. **Psychická krize bývá reakcí člověka na náročnou životní situaci, na nějakou dramatickou změnu. Bývá provázena negativními emocemi.** Jedinec se do ní dostane tehdy, klesne-li jeho resilience, střetne-li se s nějakou překážkou, kterou již není schopen zvládnout sám, případně s podporou mechanismů, které fungovaly dříve, za podpory svých blízkých, a to v relativně krátkém čase a za běžných podmínek.

Psychická krize se projevuje selháváním jak v osobním, tak pracovním životě (např. partnerská krize, krize v zaměstnání, ve škole). **Změny se dějí ve všech oblastech** – v oblasti **biologické** (např. únava, neschopnost jíst nebo naopak nadměrná konzumace potravin, sladkého, případně alkoholu, cigaret, nekvalitní spánek), v oblasti **psychické** (objevují se např. smutky, deprese, pocity marnosti, obavy), v oblasti **sociální** (např. ubývá kontakt s přáteli, kolegy, spolužáky, jsme ve styku s nimi nepříjemní) a nesmíme zapomenout ani na oblast **spirituální** spojenou s hledáním a realizací smyslu vlastního života. Oblasti spirituální je třeba u adolescentů věnovat zvýšenou pozornost.

18.2 Varovné příznaky psychické krize

- nestálá nálada
- vysoká popudlivost, podrážděnost
- rigidní myšlení a neflexibilní vzorce zvládnání náročných situací
- neschopnost vnímat či chápat realitu
- tendence žít ve fantazijním světě
- představy o své významnosti střídající se s pocity méněcennosti
- úzkost – zvláště při náznaku mírné tělesné nemoci nebo drobného zklamání
- nejistota týkající se sexuální identity či orientace
- silné přesvědčení o svojí pravdě
- přehnané projevy nadřazenosti, odmítání anebo provokativního chování vůči spolužákům, učitelům či rodičům, které mohou maskovat silný pocit nejistoty a méněcennosti
- častý pocit rozčarování či nespravedlnosti

18.3 Jak postupovat

Pedagog, který zaznamená u žáka psychickou nepohodu, krizi či počínající duševní onemocnění, by měl být schopen sám či za podpory někoho z kolegů (třídní učitel, školní psycholog, školní metodik

prevence, výchovný poradce) vést s žákem **podpurný rozhovor**, jehož cílem má být, vedle poskytnuté podpory („nejsi na to sám/sama“, „lze s tím něco dělat“), **domluva s žákem na dalším postupu**, kontaktování zákonných zástupců. **Důvěrný vztah mezi učitelem a žákem (i jeho rodinou)** může hrát významnou roli při celém procesu poskytování včasné intervence tak, aby byla co nejefektivnější. Pedagog by se měl s žákem domlouvat na dalších krocích. Zejména kontaktovat pomoc, komunikovat s rodiči (zákonnými zástupci) po domluvě s žákem, a tedy nejednat takzvaně „za jeho zády“.

Pedagog by měl být schopen poskytnout žákovi i jeho rodině **základní informace** k dané problematice a možnostem řešení situace.

Úkolem pedagoga **není dané potíže diagnostikovat či léčit**. Jeho role spočívá zejména ve **zprostředkování kontaktu žáka s rodiči** (či v podpoře k němu) a poté **případně s příslušnými odborníky**. Pokud žák sám osloví svého učitele, je na místě jej za to ocenit, ujistit jej, že je na správném „místě“ a že je dobře, že tak učinil. Sdělované potíže či svěřený problém není vhodné bagatelizovat, a to ať už jsme v jakékoliv roli ve vztahu k dotyčnému žákovi. Naopak je prospěšné **vyjádřit mu svůj zájem a spoluúčast** na řešení jeho situace tak, jak to bude potřeba (samozřejmě v rámci našich vlastních osobních i profesních možností a hranic).

Je vhodné, **aby s žákem spolupracoval takový pedagog, k němuž má žák důvěru**, se kterým je schopný vést (ideálně) otevřenou komunikaci. Ne nutně to vždy tedy musí být např. školní psycholog, výchovný poradce či školní metodik prevence. Často může být třídní učitel tím, kdo má k žákovi nejbližší a žák se mu svěří. Třídní učitel si také jako první může všimnout, že s žákem není vše v pořádku, a oslovit ho. Popřípadě žák tíhne s důvěrou k jinému pedagogovi, např. vyučujícímu oblíbeného předmětu. Není nutné, aby pedagog znal „řešení“ hned, důležité je s žákem navázat vztah postavený na důvěře umožňující otevřenou komunikaci.

Při zachování důvěrnosti údajů může pedagog probrat žákovu situaci s kolegy, ideálně s členy **školního poradenského pracoviště** (školní psycholog, metodik prevence, výchovný poradce), kteří ho mohou v dalším postupu podpořit.

Rodičům pedagog v případě potřeby **doporučí kontaktování odborného pracoviště** pedagogicko-psychologické poradny, psychologické nebo psychiatrické ambulance.

Škola **rodičům nabídne spolupráci**. Pro žáka v psychické krizi či v době počínajícího duševního onemocnění je vedle poskytnutí včasné intervence zásadní také podpurné a přijímající prostředí, které by měla škola spolu s rodinou a odbornými institucemi spoluvytvářet.

Samozřejmou součástí této podpory je i samotná **podpora rodičů/zákonných zástupců** – i pro ně je toto období složité, plné změn a hledání nových cest nejen v přístupu ke svému dítěti.

Součástí léčby bývá nezřídka farmakoterapie. Je dobré mít na paměti, že medikace může mít vliv na každodenní fungování žáků jak pozitivním, tak negativním směrem.

V případě odmítavého či **nepolupracujícího postoje rodičů** (kdy je důvodem např. strach ze stigmatizace rodiny) se může pedagog obrátit na psychologa spádové pedagogicko – psychologické poradny s žádostí o metodickou podporu pro práci s daným žákem, a to i proti vůli rodičů. Zároveň, pokud se jedná o ohrožení zdraví či života dítěte, je na místě kontaktovat OSPOD (Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). I dítě má právo požádat OSPOD a také školu a školské zařízení o pomoc při ochraně života a svých práv a učinit tak může i bez vědomí rodičů.

V případě bezprostředního ohrožení volat záchrannou službu.

18.4 Doporučení pro první kontakt s žákem

- Zvolte **příjemné místo pro vás samotného i pro žáka**, se kterým povedete rozhovor. Zajistěte, aby Vás **nerušili ostatní** (žáci, učitelé). Nechte si na rozhovor **dostatek času**. Navod'te příjemnou, přijímací a **bezpečnou atmosféru**, nabídněte vodu, čaj a posaďte se (ideálně vedle sebe) nebo případně oba stůjte či se procházejte. Je však důležité, aby vaše pozice byly „vyrovnané“ – optimální je, pokud jsou oči dospělého v úrovni očí žáka. Pozice vedle sebe je nejméně stresující.
- **Věnujte se výhradně žákovi** – nezvedejte telefony, nevpuštějte (např. do kabinetu) ostatní. Vytvořte bezpečný prostor pro sdílení, **aktivně naslouchejte** a **nehodnoťte**. Buďte **podpůrní**. Naopak **nezapomeňte ocenit to, že se vám žák s pro něj obtížnou věcí svěřuje**. **Povzbud'te jej** v tom, že už jen toto je krok směrem k řešení jeho nepříznivé situace.
- Pokuste se **zmapovat dostupné žákovy zdroje**, které by mohly v řešení situace pomoci.
- **Naplánujte společně další kroky**, které podniknete v rámci řešení jeho věci. **Zrekapitulujte je** na konci setkání. Nezapomeňte se **domluvit na tom, které informace jsou důvěrné, a s kterými budete dál „zacházet“** ve smyslu sdílení s nezbytným okruhem dalších lidí, kteří se budou na realizaci podpory podílet.
- Můžete žáka znovu ocenit a podpořit. Vyžaduje-li to situace, domluvte se s žákem na další schůzce, případně se s odstupem času ujistěte, že se věci dějí tak, jak se dít mají.
- Přijměte psychickou náročnost situace pro žáka, ale i pro vás samotnou/samotného.
- **Nezapomínejte na svoje profesní i osobní limity**, odkazujte se na další služby a podporu.

- **Nebojte se využít supervizi.**

Co raději ne:

- Slib, že žákem právě sdílené sdělení zůstane vaším tajemstvím.
- Slib, že to bude dobré, že to vyřešíme k ideální představě žáka.
- Přehnané reakce (obavy, zděšení, pláč, úzkost, panika, vztek, vyhrožování, litování...).
- Zlehčování situace.
- Moralizování a obviňování.

18.5 Na koho se obrátit v případě psychické krize nebo duševního onemocnění

